

Цетиње, 4. маја

Устанак у сусједним крајевима нашег народа под Турском, који је букнуо у зору овогодишњег прољећа, био је прије неколико дана дошао у стање, које је турска влада лако могла искористити у цијелих васпостављања мира.

У устаничком покрету било је настало затишје. Пријатељи мира, а нарочито ми, којима је много стало до тога да се, ради нашег мирног развоја, што прије заведе поредак дуж наших источних граница, са радошћу су очекивали, да ће се поменуто затишје мудро употребити на корист општег стишавања узнемирености у Арбанији. Од стране команданта турске војске у Малесији, која оперира противу устаника, био је учињен један корак, којем се сваки, који жели мир, искрено обрадовао. Устаници су били позвани да се врате под окриље царских власти и да се покоре законитој реду. Препоручено им је, да одустану од својих намјера, које воде у незгодан положај и њих и органе државне власти. Обезбављено им је, у облику најсветије ријечи, а у име највиших државних власти, да ће се према свијема, који се врате и покоре, најблаже поступати. Све ће се, обећало се, што је било прије, предати забораву. Царска је милост велика. Она ће свјетлости великодушности објаснити и загријати чак и најнепослушнију дјецу исте државе, само ако од одређеног рока буду послушна и добра. Никога ни глава неће забољети, који се врати и покори на такву крупну ријеч и тврду вјеру, која се даје у име цареве. Обећање је учињено и написано. Објаве су биле растурене и по улицама наше пријестонице и свијех пограничних мјеста. Органи наших власти ишли су на руку растурању тих објава, чиме се очигледно показало, колико је стало до мира и реда управо оној страни, којој су из Цариграда у цијелих прикривања сопствених погрешака са злом намјером без икакве основа подметане сасвијем супротне побуде.

И одиста, у нашем јавном мишљењу била је настала као нека врста пријатног олакшања од терета, који су на његову душу ставили догађаји у нашем сусјеству. Богу хвала! — сваки је помишљао — сад су и сами управљачи у сусједној Отоманској Империји увидјели, да је, ради стишавања Арбанаса, потребан извјесан mudar начин, извјесна обзирност праћена великодушност и кавалерством. И обрадовали смо се, што се дала прилика, да се тај добри метод, који дише духом европске цивилизације, припише носиоцима нове владавине у Турској. Разумије се, да са наше стране није изостала искрена сарадња, да се

сви они Арбанаси, који су у нас нашли пријезишта од љуте невоље, а којима смо ми, као цивилизована држава, морали дати склоништа, — разумије се дакле, да са наше стране није изостала сарадња, да се ти Арбанаси склоне на повратак. И управо онда, кад су код нас и органи власти, и мудри пријатни појединци били легли на тежки, незахвални и непопуларни посао, да у цијелих васпостављања мира у Арбанији дуж наше границе наговоре Арбанасе, који су у нас, да се врате на дату царску ријеч, на тврду вјеру једног великодостојника царске војске, и да тијем и осталим друговима у невољи пруже пријем. — догодило се нешто, што је преварило сва очекивања, што је сваког изненадило и пренерзило. Без одобрења цара, без знања мјеродавних из Цариграда, прекршена је ријеч, дата у цареве име, и отпочео је ноћу мучки напад на Арбанасе прије одређеног рока, прије но што је дана могућност да се они, који су у нас, врате, а они, који су у Турској, покоре!

У каквоме се положају налазимо сада ми са својом добром и искреном вољом, да Турској помогнемо, да се стина стање у Малесији и да се са нас и са ње једном скине с врата бијела, коју је Турска могла избјећи, да је хтјела и умјела, а коју ми нијесмо заслужили? Нијесу прекршајем дане ријечи Арбанасима преварени само ови потоњи. Преварени смо ми, преварена је Црна Гора, јер нам је одузета могућност, да до сада у цијелих стишавања утичемо онолико, колико нам доноси наш дио. Какву казну заслужују они, који су тако поступили, који су у пожар, који треба гасити, и који и ми желимо да гасимо, услили уља да се више распламти? Они ће понијети одговорност за зле пошљедице.

Поглед по свијету

Из Цариграда јављају, да је на пошљедној седници турског парламента била права анархија. Из тога закључују, да сама влада иде на руку да се криза што више заоштри како би могла да распусти парламент и расписне нове изборе, из којих мисли да извуче користи. Према томе држе да је оставка министарства привидна, да је „за опсјенити простоту“ како би се само сачувало уставно начело. У вези с тиме јављају, да су старотурски елементи толико подигли главе и да настојавају свима силама да се опет дочепају власти. Исто тако постоје верзије, да су конзервативни официри склопили и зајеру. Разумије се у све те гласове не треба поклањати велику пажњу, јер свакако да све није тако како се прича, али било овако или онако извјесно је, да у Турској прилике нијесу ни из близа онакве какве би требале да су, и да има нечега што се иза брда ваља. Шта је то, показате најбоље вријеме, а оно није тако далеко.

Кина никако не мирује. Мало јој је што њене унутарње прилике нијесу ни мало сређене него се час очеше о Русију час о Јапан. Нарочито своју нетрпељивост испољава према Русији, јер види да ова избјегава сваки сукоб и без невоље неће

да улази у рат. Али су јој сад и Јапан и Русија доскочиле и ако је то не дозволе памети, лако може и настрадати. Између Русије и Јапана дошло је до споразума, који иде за тим, да се очувају интереси обавију држава наспрам шиканирања Кине у Манџурији. Тврди се, да је Кина одбила захтјев Јапана, да се уговор ради Порт-Артура продужи за још сто година. Ради тога би могло доћи између Јапана и Кине до озбиљног сукоба. Послије мира у Симоносекију добила је Русија у најам Порт-Артур за 99 година. Тај је најам послје руско-јапанског рата прешао на Јапана, који хоће ево да га продужи.

У Мароку још траје побуна. Побуњеници су сада толиког маха узели, да им се већ не може да одолева. По француским вјестима, опколили су устаници у Мароку главни град Марока, то је положио врло критичан. Султан је замолио француску владу, да му пошаље војну помоћ. Из свега се разабра, да је Француска одлучна у свом војном посредовању. У дипломатским се круговима боје да би марокко питање могло довести до међународних компликација. Још би само то требало!

Аустрија никад није без политичких сензација. Још једна није скинута са дневног реда, а већ се друга јавља! Орган конзервативаца „Freistat“, који излази у Бечу, јавља, да се оснива у Аустрији нова конзервативна странка. Још прије распушта царевинског вијећа одржане су поверљиве конференције у Бечу, којима су присуствовали представници највишег племства. Дало се израза мишљењу, да се морају оживити конзервативне силе у држави, јер да хришћанско-социјална странка није довољно јака да индустрира снажну католичку и монархистичку политику. Хришћански социјалисти су незадовољни том акцијом. Идемо да видимо.

Прољећно засједанје руске думе биће врло кратко. Стољнић ће предложити думи закон о увођењу земстава у западним губернијама, што га је прогласило помоћу париграфа од нужде, те ће думу одмах одгодити. Наредбеним путем одредиће владар равноправност Руса и Финца у Финској и одијељење губерније Хелм од Пољске.

Кратке вијести

Мир у Мексику. Предсједник Дијас издао је манифест на народ, у коме саопштава, да ће одступити чим се мир склопи. Ова изјава наишла је на силно одобравање и вођа револуционараца Мадеро изјаснио се о томе корак Дијасову с похвалом, готов да одмах ступи за преговоре о миру. Из тога се закључује да ће мир у Мексику бити брзо повраћен.

Кинези и Јапанци. Између Кинеца и Јапанаца је почела поново да избија нетрпељивост. Тако су кинески војници у Пан-Ису напали сад неколико јапанских чиновника и како их повриједили. Јапански консул је због тога тражио оштету за ове чиновнике и да се кривци казне.

Глад у Персији. Под упливом климатских, који су противници уставности, у Ризбахану је дошло до побуне ради глади. Бесомучна свијетина је јуришала на државне зграде и разорила их, па је пошла и на гувернаторову палату, али је оданде одбијена.

Немири у Китају. Из Хонг-чу-а су дошле вјести о немирима ради тога, што трговци ориза нијесу хтјели снижити цијене. 30 магацина је разорено, а неколико мандаринских кућа је попаљено. Полиција је ишла демонстрантима на руку.

Проневјерење у Китају. У Пекингу је откривено проневијерење од 2 и по милиона марака код управе железница.

Фалијер у Белгији. Предсједник француске републике Фалијер посетио је овдје дана белгиски двор, гдје је врло свечано дочекан.

Руско-јапански споразум. Јапанска штампа највише агитије, да Јапан склопи са Русијом што гјешње и боље пријатељство ма дошло и до међународних заплетова због тога.

Цетиње, 4. маја

— Поглавица Босне и Херцеговине Варшанин пензионисан је.

— Енглески парламентарци хтјели су овог љета да посјете Русију, али је та посјета одложена на зиму.

— У министарству привреде у Француској откривене су многе злоупотребе.

— У Единбургу у Енглеској изгорело је краљевско позориште, те је било и људских жртава.

— У париском Лувру радник Фижири на вандалски начин оштедио је неке умјетне ствари, међу којима је и једна слика Михел Анђелова. Он је изјавио, да је то учинио, да би обратио пажњу на своју биједу!

Црна Гора и Турска.

Крвави догађаји, који се одигравају на источној страни наше земље, дали су повода многим листовима да проговоре о односима између Црне Горе и Турске, а нарочито с погледом на писање многих турских листова, који су се свом жестиношћу окомили на нашу земљу, откривљујући је као да је она тобож проузроковала побуну Арбанаса. Па и поред тога што је неопобитним чињеницама утврђено, да се Црна Гора држи потпуно неутрално и да никаквог повода не даје да се сумњичи, а још мање да се окривљује због свога држања, које је само пријатељски наклоњено Турској, ипак се у јавности одржава глас, да Турска сумња у коректност Црне Горе према њој, те, на основу тога, долазе чак и до таквих закључака како може врло лако доћи до сукоба између Црне Горе и Турске.

То је дало повода и спљетском листу „Наше Јединство“ да донесе чланак о томе хоће ли Турска рата, у коме излаже како Младотурке као да подилази жеља за ратом и да нагину рату само зато да би у ратној слави одржали оно што пропада и пада унутрашњим револуцијама и да би се уздржали, да тако покрију своје колосалне неуспјехе на свима линијама. „Устав су“, вели, „проиграли, јер су од њега створили уставну народицу; мјесто да своје народе загрију за Турску још више су их горе него и под Абдулом Хамидом, огорчили противу Турске, а о расулу државних финансија да и не говоримо, тако и ради опасности која им увијек пријети од старих Турака. Вили се, и све разложје то потврђује, да су Младотурци упали у такав хор совак, да им није друге већ или да понусте народима (а то неће!) или да ликвидирају и да им сви прваци побјегну главом без обзира, или да извуку сабље, а развију зелени барјак и похрле у рат... на малу Црну Гору, коју обасипу лажама и клеветима, само да створе излик за ратну авантуру“. Даље се излаже како се у Црној Гори настојава да се избјегну компликације и да ће се Турска преварити ако своје пријетње покуша да оствари, јер ће се расирепити било о стијење Црне Горе било у унутрашњих револуцијама.

Исто тако је и биоградски лист „Македонија“ проговорила о односима између Црне Горе и Турске и овако резонује: Често се поговара да ће се између Црне Горе и Турске прекинути дипломатски односи, а то готово тражи у умал и цијела османлишка штампа. Од овог акта до рата између обје државе, остаје само један корак.

У руским и италијанским вишим круговима мисле:

Исто тако и скопљански лист „Вардар“ доноси на уводном мјесту чланак, који заслужује сваку пажњу због свога излагања. Он гласи:

„Аријатски покрет помутнио је односе између Црне Горе и Турске, који су тридесет година били пријатељски. Најприје је Црна Гора указала гостопримство аријатским емигрантима, послје је утврдило да су Црногорци узимали с Аријатима учешћа у сукобима с војском. То је све било од утицаја по сусједске односе између ове двије државе. Али да та заоштрениост добије акутан карактер не мало је заслуга шовинистичке и неразумне штампе која је превеличавала ствари и провоцирала прекид дипломатских односа између Црне Горе и Турске. И ако

њено писање није могло извести из државничке резерве нашу увиђавну владу, ипак је много утицало на узбуђење духова. Штампана је често непромишљена, често више осјећа него што мисли, саслована је брзим одлукама, пријемом суђењу, наглим закључцима. Ни побуде јој нијесу увијек чисте; често су резултат личних расположења или интереса. Али зато влада мора бити прибранија и присебнија, мора хладније расуђивати, дубље испитивати и не заносити се тренутним расположењем. Што је допуштено неодговорној штампи, иза које често стоје оскурне личности, не приличи одговорној влади.

На Црну Гору су пале оптужбе да помаже арнаутски покрет. Поводом тога наша је влада протестовала и на Цетињу и код Великих Сила. Па је и у Парламенту пала једна интерпелација, на коју је одговорио Рифат-паша са пуно такта и умерености. И Црногорска Скупштина бавила се питањем о односима Црне Горе и Турске. На интересовању неколико угледних посланика, министар председник Томановић одговорио је: да је Црна Гора строго неутрална и да нема никаквог утицаја на ток арнаутске побуне. Ако има каквог прелажења Црногораца у побуњеничке редове онда је то учињено против воље надлежних и такве појединачне појаве, које потичу из личних или сродничких односа, не могу се означити као воља владе. Црна Гора је пријатељски неутрална према Турској и црногорска влада трудиће се да спријечи чак и оне појединачне појаве ако их буде било.

То је укратко одговор Д-р Томановића. Њему треба вјеровати. Пријем арнаутских емиграната не може бити доказ о непријатељском расположењу Црне Горе. Политичким емигрантима свуда се указује гостопримство. Из факта што је црногорска влада послала бригадира Вукотића на границу и појачала стражу да би спријечила прелаз Црногораца на турску територију види се сва њена добра воља да одржи добре сусјетске и пријатељске односе с Турском. Што и поред тога има усклађања Црногораца има се приписати склоњу земљишта, сличности расе, навика и живота и сродничким односима пограничних племена.

Ми разумијемо сву узрујаност духова због прилика у којима се налази један крај наше отаџбине, али то не треба да наведе владу да прибегне оружаном интервенцији према једној држави, која с муком издржава сав терет устаничке напједе на својој граници. Влади је потребна у овим мучним тренутцима сва прибраност, све присуство духа, све хладно расуђивање да овај спор с Црном Гором оконча на миран начин. Штампана би у овом корисном напору могла допринијети свој дио. Она треба да стишава дугове, мјесто што изазива смутњу и јури за сензацијама. Свака друга политика и сваки други рад може бити од кобних пошљедица“.

Мисли

Многи уживају у туђој несрећи као у својој срећи.

Свако не може бити велики, али може бити узвишен. А узвишеност није далеко од величине.

Ништа тако не убија као досада.

Лукавост није порок, али је претеча многим пороцима.

Многи мисле, да се узвисују кад падају пред већом личношћу.

Ко се узда и ослања на другог, да за њега што уради, дочекаће да живи од мрвица што са туђег стола падну.

Зла ријеч нема крила, али је бржа од сваке крилатице.

Свако не може бити стваралачког духа али свако може бити вриједан и радан.

Ништа није теже него привићи себе, да мислимо лијепо о другима, бар у оноликој мјери као што мислимо о себи.

Истину свако штудије, али је слабо ко исповиједа.

Праве идеје водиле су оне, које потичу из човјекова осјећања. За њих се мре онако исто као што се за њих и живи.

Ко повлачи руку од рада, радо ће је опружити према туђој својини.

Побуна у Арбанији

У своме прогласу, што га је врховни командант турске војске у Скадру Тургут Шефкет паша издао Арбанасима на турском и арбанашком језику прошлог четвртка, он је пошљедњи пут позвао Арбанасе, да се предаду и покоре турским властима и дао им је пет дана рока за размишљање, иначе им је припријетио да ће их казнити оружаном руком.

Али прије него је истекао тај рок, турске трупе су, на онште изненађење и запрепаћење, напале на побуњене Арбанасе и извршиле пренад како би се дочепао на тај начин, кад се Арбанаси најмање могу надати, Дечића и других важних положаја на источној страни наше земље и потиснуо побуњенике према Кастратима.

Послужио се, дакле, прогласом да прикрије своје тенденције и да завара и обмане и емигранте и побуњенике и да их изигра како би имао повода да изврши свој план. А баш у том тренутку се са свију страна настојавало, а нарочито од стране Црне Горе и наших власти, да се побуњеници склопе на предају и на попуштање.

То јасно показује, да Тургут-паша и није било много стало до тога, да мирним начином умирује Арбанасе и да поврати мир у Арбанији никаквим уступцима, јер не би онда поступао тако, да његов проглас нема ни мајога на Арбанасе утицаја. Видио је, да је мисија Биб Доде била сасвим пропала, као што није могао да доведе до успеха ни све оно што се до сад чинило да се побуњеници придобију. Према изјави самог Тургут-паша, коју је дао страним дописницима, који су код њега дошли још прије него је издао познати проглас, он на успех прогласа није поклањао никакве наде, нити је чинио ништа да утиче на Арбанасе, али је тиме хтио да се пред страним свијетом оправда за оно што ће последице тога предузети и да добије времена да што више војске прикупи.

А како гледа Тургут паша у онште на цијелу ову побуну најбоље показује његово држање према молби оних арбанашких вођа, који су је упутили приликом ступања Султана Мехмеда на пријесто молећи амнестију. Њему су ту молбу послали на мишљење из Цариграда а он ју је одбио с мотивацијом да се не треба уважити, нити узимати у обзир, јер није надлежно поднесена. Тијем је хтио рећи, да су молбени требали да се обрате њему и својим мјесним властима, а никако да их обилазе и да се директно обраћају Султану. То је најбољи доказ, да он ради на своју руку и да нарочито настојава, да се мирним путем отклони побуна и да се арбанашки емигранти врате домовима својим, него хоће, да то буде искључиво његова заслуга. Дакле, да је сам радио и ради, да се заплет стварају и крвави догађаји развијају како би могао он оружјем да интервенише! А баш у том тренутку на све се стране радило, а нарочито од стране наших власти, да се емигранти склопе на повратак и да се прадобију да на своје у побуњеним крајевима утичу, да се одазову позиву Тургут пашином и да се предаду.

И прије него што ћемо изнијети како су се догађаји за ово неколико дана развијали, да се зауставимо мало и на писање турске и стране штампе.

Турски листови јако су незадовољни приликама на бојном пољу. Они истичу како ради устанка у Арбанији, који све више преотима мах, влада у цариградским круговима велика забринутост. Због тога веле да потиче и неријешеност званичних кругова према устаницима, јер према њима треба најенергичније поступити. Исто тако захтијевају, да се врховном заповједнику Тургут Шефкет паша мора ставити на расположење јака војска, да узмогне спасти част турског оружја. У овај мах, веле они, Тургут располаже са осамнаест батаљона, од којих четири стоје у резерви у Гусињу. Неподесно вријеме Тургут паша није дао могућности да отпочне своју акцију, него је поглавито настојавао да очува важније позиције. Како се сад вријеме пролећало, то ће активни поћи противу устанка да их казни због одмјетништва. У Солуну стижу међутим непрекидно нове чете, које су одређене за Арбанију. Прошлог петка је стигло у Солун седам транспортних бродова с четама из Анадолије и одмах су жељезницом отпремљене на Косово. Министарство је одредило и мобилизацију у четрнаест резервних крајева.

Тако пишу турски листови о припремама, а исто се тако бабе и са догађајима, који се одигравају у побуњеним крајевима. Разумије се, да су и у тим извјештајима једностран и да догађаје

представљају како им се свиђа. Па ипак и то изношење је карактеристично.

Они пишу:

Око 500 Арнауца и Црногораца уништили су телеграфске жице у околини Кастрата и напали турске трупе. Трупама је одмах прискочио у помоћ један батаљон пјешадије са артиљеријом, те су Арнаути са великим губитцима одбијени. На турској страни погинула су 22 војника. У исто вријеме Арнаути су уништили и телеграфске жице између Туза и Скадра, а јаке устаничке чете напале су тамошње трупе. Одмах су послата у помоћ трупама два батаљона пјешадије са топовима који су бунтовнике растјерали. Губитци су непознати. Једна чета од 9 људи под предвођењем Абдурахмана поглавике маџисорског сукобила се са турским трупама у близини Реча. Абдурахман и још тројица из те чете погинули су.

Једна депеша из Цариграда јавља да су се талијански добровољци искрцали у Бару и одатле депешом извјестили црногорску владу да су готови да је помогну у њеном сукобу с Турском!

Малисорици су са неколико страна напали позиције које држи Мухединова колонија, али су успјешно одбијени.

Књаз Кастрата, самозвани претендент на арбански пријесто, упутио је Арнаутима једну прокламацију, којом им препоручује да истрају у борби и да на сваки начин заузму Скадар.

Из Цариграда телеграфишу да су Црногорци на многим пограничним мјестима поставили већи број војника и појачали своја утврђења.

Према извјештајима самих турских листова, арбанашких чета има на све стране. Тако се јавља да је у Дибру чувени арбанашки првак Рахман Халим уносио страх и трепет у села гостиварске казе и да је сад пао у руке власти. Рахман се био сукобио са низамама и том приликом је био рањен. Како су му другови ударили у бјегство, то је Рахман пао у руке Турака тешко рањен. За њих је послана потјера.

Исто тако јавља се, да су у Пећкој и Ђаковичкој нахији образоване многе арнаутске чете. Разбојници краду, пљачкају и убијају пролазнике и бегове. Жанدارми имају честе сукобе са њима.

Пећки мутесариф ријешно се да појача одреде жандармерије који су намијењени за гоњење чета. С тога је из пећког гарнизона послато 300 војника у помоћ жандармима.

На путу између Берана и Пећи нађена су три љеша. Поведеном истрагом утврђено је да је један љеш Тахир из Пећи други Бошњак Хаци Муставе, трећи се није могао познати. Они су су прошле недеље кренули из Пећи за Беране, па су их на путу побили из засједке Малисори. Потјера која је послата за разбојницима ухватила је двојицу, који се сада налазе у беранском затвору. Један је Арнаутин из Заграђа, а други из Шекулара.

Службени турски коминике допушта свима емигрантима из Берана повратак својим домовима, изузев двојице, који су осуђени за просте злочине. Влада и власти црногорске у Андријевици ставиће до знања емигрантима садржину овог коминикеа, у коме се још вели, да хришћани неће морати вршити војну службу у Азији. Погранични сукоби су без политичког значаја. Једна мјешовита комисија отишла је на лице мјеста да испита узрок ових сукоба и да пронађе начин и средства за отклањање ових.

Ричиоти Гарибалди разаслао је једно саопштење о добровољачком покрету за Албанију, чија садржина у главном садржи ово:

Устанак у Арбанији поникао је из погрешке Турске, и што је хтјела да поносите арбанашко становништво ex abrupto примора на њему необичне владавине методе. До сада се овај револуционарни покрет премда траје већ три мјесеца, ограничено на предно између Скадра и Тузи, јер свако племе само свој сопствени крај брани, не водећи рачуна о томе, шта се код његовог сусједа догађа. Изгледа, да ће то сад брзо да се измјени.

Генерал Ричиоти Гарибалди добио је како са хришћанске тако исто и са мухамеданске стране увјерења, да се у горњој и доњој Арбанији припрема оншти устанак, пошто су Арбанци изгубили сваку наду, да ће се са Младотурцима моћи изравнати. Па и локални узроци спријечили су до сада појаву револуционарног покрета.

По брдима и планинама је још снијег, тако да жене и дјеца не могу бити склоњени на сигурна мјеста, а недостаје и оружја и муниције, те с тога племенске поглавике још нијесу дошле до међусобног потпуног споразума. Али до сада

због велике оскудице у животним средствима учешће талијанских добровољаца није било умијесно.

Организација талијанских Арбанаса располаже већ са 4120 добровољаца, махом знатних, интелигентних људи. Црвена кошуља и овога пута је створила чудо, да за једну свету ствар уједини људе из свих партија и свих социјалних класа.

Рђаво одјекује држање талијанске владе и притисак, кога мисли да мора да врши над италијанском агитацијом. Она је забранила објављивање депеша о покрету талијанских Арнауца. Извјесно је, да је од организатора покрета далеко мисао, да се противе законима отаџбине, али ко ће бити крив, ако влада својим мјерама изазове реакцију?

Демонстрације флоте су без дијелства. Да ли би један талијански ратни брод био у стању, да равнодушно у морске поноро баца један брод са талијанским добровољцима, који одазвје да се боре за свету ствар? Никад!“

Наровице вјешти што их имамо од наших нарочитих извјештача ове су:

Проглас Тургут паше

Подгорица, 29. априла. — Јуче су по цијелој вароши по угловима улице раздијељени прогласи Тургут паше, којима позива Арбанасе на предају. Прогласи су штампани на турском и арбанашком језику и дијеле се по цијелој вароши и околини међу Арбанасима. Исто тако су раздијељени и међу Арбанасима у савијема побуњеним крајевима. Прогласи у Подгорици и околини дијеле се од стране турског вицеконсула у Подгорици, те их је и лично гаваз консулата разносио. Наше власти у свему иду на руку у растурању ових прогласа, упућујући поједине грађане, језику вичне, да их читају, преводе и тумаче Арбанасима, а неке раздају и у српском пријеводу. У опште опажа се, да се настојава да се Арбанаси склопе да пристану на захтјеве и да се поврате домовима својим. Прогласе у прекограничним крајевима растура кајмакам из Туза, који је нарочито суварину послао међу Арбанасима, да их упозна са прогласима. У прогласу Тургут паша истиче како су му Арбанаси, када је прошле године међу њима био, дали ријеч о вјерности и задали бесу да ће бити мирни и послушни, па су сад, заведени и обманути, заклетву вјерности погазили. Зато им сада пружа прилику да своју погрешку поправе, да заклетву на вјерност положи, да предаду оружје и да се предаду, како би се спријечило пролијевање крви. За то им даје рок од пет дана, а да не би били и даље заведени од других, обиче им се да ће добити, ако се предаду и шљедују његовом позиву, помиловање и да их суд неће узимати на одговорност за досадање њихове поступке. Од тога се узимају дванаест старјешина из братстава и племена, међу којима су Дед Ђона, Мираш Љуца, Соко Баца и др., којима ће требати суд да суди.

Подгорица, 30. априла. — Проглас Тургут паше није наишао ни на каквог одзива међу Арбанасима, јер се они прибојавају, да не буду обманути и преварени. Веле, да их горко искуство научило, да не поклањају вјере у обећања и да позиву неће шљедовати, бојећи се да не упадну клопку. Како се на њих наваљује са свију страна, да не буду у толикој мјери неповјерљиви и да је по њих понајбоље, да прихвате позив, пошто се неће ни зашта на одговорност узимати, а у изгледу је, да ће им се пружити и бољи изгледи за живот и да ће им бити врло лако ранији захтјеви, због којих су и натјерани у бјегство, уважени, има врло велике вјероватности, да ће све ово утицати на Арбанасе, да се поврате својим домовима. Исто тако на њих је утицано, да настану по сваки начин да за ову одлуку придобију и своје преко границе, што су још у побуњеним крајевима. Из тога произлази, да је врло вјероватно, да ће се ширеља ствар мирним путем свршити, сахваљујући нашим властима, које су се врло топло за ову ствар узела, као год и све виђеније грађанство па и сам комитет за исхрану огољелих емиграната. Тако се чује, да су многи од Арбанаса већ дали пристанак комитету да ће се одазвати позиву. Сад се само чека, да се види шта ће одлучити Арбанаси у побуњеним крајевима, на које се такође утиче, да пристану на предају и да поклоне повјерење обећању израћену у прогласу.

Операције турске војске

Подгорица, 1. маја. — Јутрос рано турска војска кренула се од Пећиша и почела је да заузима висове, што се налазе источно од Дечића уз оштру падобу митраљеза и артиљерије. Батеријска палба вршена је узастопно, по одмјереној команди, а војска је наступила потпуно ади одмјерено, по тактици. Војска је

и све вријеме била под заштитом батерија. Тако је заузела сва четири виса, што се налазе сјеверно од Ђефкиша, а источно од Дечића, који се један на другом наилажу. Ноћ их је испод Дечића затекла.

Подгорица, 2. маја. — Ноћ је прошла у миру. Чуло се само с времена на вријеме препуцавање, али и то врло проређено.

Подгорица, 1. маја. — Операције турске војске, које су биле данас цио дан према Дечићу, изазвале су силно изненађење. Једини тумаче да је то учињено за то што сјутра истиче рок, који је прогласио Арбанасима дат, па као да се хоће да Арбанасима да на знање, да се више не колебају, него да доносе одлуку. Други иду даље, па држе, да овим маневрисањем хоће турска војска да заплаши Арбанасе и да их натјера на предају. И другом коментарисању нема краја.

Ракића Куле, 1. маја. — Турска амнестија усташима сјутра истиче, а данас турска војска удари на Малесију. Ето како се ријеч држи!

Освајање Дечића

Ракића Куле, 2. маја. — Јутрос прије зоре турска војска, која се била улогорила синоћ под Дечићем навалила је на Дечиће и под заштитом батерија заузела је овај вис, који је до сада био у рукама Арбанаса. На Дечићу је био само Арбанашки првак Кол Зефи са десет друга, те није могао да се одурире навали турској, него се повукао. Војску, приликом заузимања Дечића, заштићавали су топови, који су грвали са Шипчаника и околних висова, као и од подножја Дечића. Када је заузето Дечиће, војска је побјегла на њ заставу.

Подгорица, 3. маја. — Ево вјерног и детаљног извјештаја о заузећу Дечића: У недељу турске трупе нападе су у зору малисорске положаје све од друма хотског до Туза и то изненада, јер су Малисори рачунали на Тургут пашину прокламацију, којом им је било остављено да се могу слободно повратити својим кућама и да ко се врати у року од пет дана, рачунајући од 28. априла у јутро и предаје оружје, биће му опроштено. Уздајући се у то, Малисори су своје положаје напустили и оставили готово испражњене и отишли на општи збор ради договора како да се одговори на прокламацију. Па и поред тога што је на овај начин, који је наишао на опште пуштање и осуду због овако грубе и простачке вјероломности, према Малисорима поступљено, борба је најжешће трајала од ране зоре до 8 сати у вече, у којој су Хоти и Грудн изгубили све досадање своје положаје с јужне стране од врха Дечића.

Пушкарање је настављено прексиноћ цијелу ноћ.

Грудн, који су шанац на Дечићу држали, видећи се опкољени, напустили су шанац без отпора и заузели су друге положаје сјеверо-источно од Дечића.

У овој борби учествовало је 6 баталона турске војске са неколико митраљешких одјелања и брдском артиљеријом, уз јаку помоћ артиљерије са Шипчаника. Са стране Малисора прикупило се пред саму ноћ једна три стотине Груда и Хотн.

Губитци Малисора изгледа да су велики, а исто тако и турски.

Јуче је борба с прекидима настављена на свој овој линији.

Даљи догађаји

Подгорица, 3. маја. — Данас је поново војска нападала на Хотн, али ови су успјели, да војску, која је претрпјела велике губитке поврате у њене положаје.

Хоти су имали само пет рањених. Турска војска, гдје доспје, предаје ватри и пламену све што сретне, само ако може горети. Тако су данас попалили неке куће у Контрабудану, као и неке колибе и сијена у Крешиву, а у борби од прекјуче предали су огњу три села хотска.

Држање Кастрата

Подгорица, 3. маја. — Етхем пашина вјјска, која дјелује од Гусиња на Клементе, једнако стоји у положају, у који је повраћена послје пораза на Селца и снагодневно сноси осјетне губитке, јер Клименти нападају на њу непрестано.

Кастрати, Шкрељи и побуњене Шаље држе једнако своје положаје.

Бјегунци у Подгорици

Подгорица, 3. маја. — У Подгорицу стиже сваког дана по неколико малисорских рањеника, а тако и пребјеглих аскера. Број пребјеглих Муслимана расте непрекидно. Тако су јуче поново пребјегли с оружјем сви Муслимани из села Владана. Назад три дана пријешла је и породица барјактара од Рошше Дели Шег-

чуна са још двије муслиманске породице.

Овдје се налазе и чувени и храбри војвода кастратски Зејнеел Шабан са Елез Мустафом, рођаком барјактари хотскога.

Комитет за помоћ емиграната ради неуморно.

Прилике у Турској

Крза у кабинету — Из парламента — Нове војне радионице — Цариградски резервисти — Нова школа.

Цариград, 28. априла

Министар финансија Цивил беј поднио је оставку послје дуже конференције са великим везиром, али му оставка још није уважена. Листови јављају да су поднијели оставке и шеик-ул-ислам Муса Ђесим ефендија и министар просвјете Исмаил Хаки Бабаи Заде.

Једна особа, која је врло блиска министру финансија, тврди да су Цивил беју досадиле садашње политичке интриге, па с тога више воли да положи оставку, но да ма шта жртвује од својих политичких принципа.

Кругови блиски пуковнику Садику тврде да су оставке министара финансија и просвјете постављене као услов да се Садик удаљи из Цариграда. Сем тога круже гласови да је оставка Цавидова у вези са питањем о продужењу концесије режији дувана.

Из Солуна јављају да ће се пуковник Садик кроз двадесет дана понова вратити у Цариград.

Оставке министара изазвале су кризу у цијелом кабинету. Мисли се, да ће влада Хаки пашина поднијети оставку.

Неколико посланика било је узело иницијативу да прибירה потписе од посланика да се сједнице Парламента продуже док се не сврше извесни закон, чији пријем не трпи одлагања.

О тој молби рјешавано је, па је одлучено да се сједнице не продужавају, јер ће због Султанова пута многи посланици отићи у своје вилајете, те неће бити потребног кворума за рјешавање. Због тога се пред ову скупштину неће ни износити извесни закони, чија је хитност раније наглашена. Тако ће за јесени сазив остати и закон о вилајетима.

Пошто још нијесу примљени буџети свију министара рјешено је, да се Парламент до краја ове сесје једино бави њима и да се ради и поку ако буде било потребно.

Сабри беј, посланик из Бресе, оштро је осудио самовољни рад председника Парламента Риза беја, као и његово упорно противљење да се закон о вилајетима изнесе пред овогодишње засједње. Ахмед Риза је изјавио да се он увијек придржавао закона и пословника.

Долуна кривичног законика примљена је и на другом читању. Њецмедин беј, министар правде, предложио је да се у закон унесе једна одредба, по којој ће влада моћи примјенити тјелесне казне, према лицима која би се својим поступцима огријешила о благонаравље или јавни морал.

Сједнице ће бити закључене 15. маја.

Нови режим учинио је земљи и ту услугу, што су отворене нове војне радионице, у којима се израђује одијело и друге војничке потребе, те сав новац, који је раније текао у иностранство, остаје сад у земљи.

У Цариграду су прије кратког времена отворене нове војне шиваре. Друштво Сингерово лиферовало им је 300 разних машина за шивење, које покреће електрицитет, те све раде у исти мах или свака засебно, како се хоће. Сем тога настављене су и четири машине за кројење, које такође креће електрична снага и које дневно могу да кроје 3—4000 војничких униформи. Нове војне шиваре моћи ће послје овога подмиривати сву потребу у одијелу војника за цијелу земљу.

Војници из године 1301. и 1302. који су позвати на тромјесечну вјежбу биће отпуштени по истеку рока, за који су сазвати. У почетку јула мјесеца понова ће бити позвати и пошто сврше потребна вјежбања под командом резервних официра, који ће ове године изаћи из школе Бејлер беја, узеше учешћа у реву од 10. јула на бријеу слободе. За то вријеме ихтијај ће изводити велике вјежбе и спремати се за велике јесење маневре.

У прошлу суботу отворена је у Цариграду школа за војне чиновнике. Отварању је присуствовао и министар војни Махмут Шефкет паша, који је одржао говор о значају такве једне установе.

Српство

Апанажа у Србији. Н. Скупштини у Србији поднесен је овај законски предлог о апанажи: Породу Краљевом а на име: Престолонашљеднику Александру, Краљевићу Ђорђу и Принцези Јелени, —

одређује се овим законом апанажа да би могли достојно одговорити дужностима свога високог положаја и водити своју кућу. Апанажа се исплаћује мјесечно на државној каси. Она се без одобрења Краљевог не може задужити. За дуг не може се ни у ком случају више од једне трећине мјесечне суме одбијати на каси. Престолонашљедник Александар ужива апанажу од 120.000 динара годишње до ступања на престо. Краљевић Ђорђе ужива доживотну апанажу, од 60.000 динара годишње, а послје женидбе добија још додатак, који ће Народна Скупштина одредити. Принцеза Јелена ужива доживотно апанажу од 60.000 динара годишње. При удаји добија спрему за удају коју ће Народна Скупштина одредити. Краљ има право да именује староце члановима Свога дома, ако по његовој оцјени они не би водили економно, како додикује и сагласно наредбама Краљевим своју кућу у границама одређене им апанаже. Принчеви и принцеза губе своју апанажу ако би се оженили односно она удала, без Краљевог одобрења. У опште без Краљевог нарочитог одобрења и пристанка ниједан члан Краљевског Дома не може извршити никакво дјело или поступак јавног значаја, нити ступити у какве год трајне обавезе према коме било. Овај закон ступа у живот кад га Краљ потпише, а добија обавезну силу од дана објаве у „Српским Новинама“.

Држање муслимана у Босни. Пакт муслимана и католика у Босни и Херцеговини изазвао је бурну негодовања. Због тога су из муслиманске народне организације иступили шест посланика и отворено се изјаснили противу пакта, налазећи да је тиме учињено издајство према општој ствари. Муслиманска академска омладина такође се противу тога пакта огрдила и јавно замјерила што је пакт склопљен. Сад јављају, да се противу пакта и муслимани из народа буне и негодују што се најбоље видјело на скупштини у Цазину, коју је био сазвао посланик Васифбег Бишћевић, чију смо изјаву противу пакта донијели у прошлом броју. На тој скупштини, гдје је било окупљено преко три хиљаде муслимана из цијеле околине, Бишћевић је извјестио народ о пакту с католицима, противу кога је он са још пет друга устао и иступио из организације, са чиме се цијела скупштина сложила и изјавила Бишћевићу повјерење, похваљујући његово исправно држање. Исто тако противу пакта устала је и бугојанска исламка ехалија. Очекује се, да ће се муслимани и из других крајева огрдити противу пакта, који врло оштро напада орган муслиманске демократије „Самоурава“.

Словенство

Смрт чешког умјетника. Прошле суботе преминуо је у Прагу један од највећих и најпопуларнијих чешких глумаца, Јиндржих Мошна. Умро је у 74. години живота дочекав ријетке славе и великог признања. А Мошна је био човек без дипломе. Од обичног шегрта дошао је до славе и величине. До тога га није довела ни једна диплома универзитета нити каква диплома без које данашњи филистер и ни очи не могу да отворе. Њему је била диплома његова воља за рад, љубав према позоришту и таланат. По свршетку основне школе у мјесту рођења, у Карлину, пошао је на занат. Тако се докотрљао до Беча, гдје је у почетку с великим маром посјећивао позориште, а по томе из љубави и статистирао. У новом Јосефскоме позоришту највећа је слава за њега била, када је пред публиком излазио као епизодиста. У двадесет другој години вратио се у Праг и ту је у два маха гостовао у новоградском позоришту, а по том је као дилетант ступио у приватно позориште на Смихову. Како је у глуми имао успјеха, он се придружи једној дружини са којом је путовао четири године по разним мјестима. А када је чешко позориште постало самостално међу првим члановима ангажован је и Мошна и тако је стално остао у Прагу. Као салонски комичар био је типичан, а ни карактерне улоге није запостављао. Играо је Шајлока, Јупитера, принципала у драми и опери, а исто тако је с успјехом играо и у комедијама и веселим играма. Прије двије године је славио четрдесетогодишњицу свога глумачког рада, а са позорнице је сишао прошле године, јер је био оболио од запаљења ока. Смрт његову ожалела је цијела Чешка.

Словеначко Позориште. Словеначко позориште у Љубљани налази се у врло великој тешкој кризи због које може врло лако и да пропадне. Оно је остало без икакве потпоре а познато је, да ни једно стало и солидно позориште не може да опстане без нарочите помоћи. Позориште је и имало помоћ од стране земаљске вла-

де, али му је та помоћ укинута интригама појединих, те је морала општинска управа ватоши Љубљане да му притекне у помоћ. Али сад је Љубљана остала без општинског одбора, пошто избори нијесу довршени. Због тога управа позоришта није имала могућности да ангажује нове чланове, а привремено се није хтио нико да ангажује. Због тога је управа позоришта држала сједницу, на којој је рјешавано о опстанку позоришта и није се могло наћи начина да се из ове замршене ситуације изађе. Али и крај свега тога влада увјерење, да словенички родољуби неће дозволити да дође до распада њиховог јединог позоришта.

Са Црнојевића Ријеке

Нови предсједник и његов рад — Ацетелинско освјетљење — Водовод Краљице Милене — Ријечани за свој водовод — Свечаности.

Ријека, 28. априла

Од доласка новонаименованог предсједника општине г. П. Краљевића, варош Ријека обукла се у друго рухо с погледом на чистоћу и друге уређености, а особито у освјетљењу, јер г. Краљевић непрекидно ради да Ријека буде што љепше уређена те, ако у истом правцу настави, што се надамо да хоће, јер има праксе и интелигентности, а највише воље и трудољубивости, — варош Ријека постаће временом тако уређена да ће служити за примјер. Тако данас има добро ацетелинско освјетљење и друга уређења а надамо се, да ће се у томе и даље поћи.

Сад су учињени кораци да се Ријека снабдије водоводом, који је постао животно питање ове вароши. Јер, позната је ствар, сваког лjeta, због оскудице воде, а особито добре воде, Ријеком влада епидемија. Вода се доводи од „Стружког Студенца“ за 2 километра даљине. За исти водовод Њено Величанство Краљица Милене благоизволила је даровати ђунте, а војници ријечке нахије плаћају за копање конава. Поред наведене високе помоћи од стране Њеног Величанства даровала је општини ријечкој новац и за изграду депозита водовода, чиме је, поред многобројних учинених добара општини ријечкој, учинила и ово највеће добро, јер је Њеном помоћу и Њ. Величанства Краља Господара тај водовод отпочет и већ се на истом живи ради, тако, да ће кроз месец дана готов бити. Благодарни нашем општељубљеном Владару и Њ. В. Краљини Милене, највећој нашој добротворки, Ријека добиће брзо воду, која је анализом утврђена као најбоља, у чему лежи једини спас с погледом на здраственост становништва Ријеке, те ће речени водовод имати назив Њеног Величанства Краљице Милене.

Реченог дана кад је копање конавала водовода дато у рад било је на Ријепи читаво весеље и једна врста свечаности. Том приликом општина ријечка почастила је присутне главаре и народ пићем, којом је приликом предсједник општине г. Краљевић подигао чашу и напио за здравље и дуг живот Њ. Величанства Краљице Милене, истакнувши у кратко сва добра која је она учинила за Ријеку. Здравница је саслушана стојећи и попраћена бурним кличањем живјела! Затим је је командир г. сердар Јоко Јовићевић напио за здравље ријечке нахије, која је здравица попраћена са живјела ријечка нахија!

На 22. априла о. г. као на рођен дан Њ. В. Краљице Милене служена је у цркви Св. Николе на Ободу св. литургија са благодарјењем за дуг живот и драгоцјено здравље Њеног Величанства. На вече дана била је окићена варош заставама. Благодарену су присуствовали поред чиновништва и грађанства вароши Ријеке и војнички главари ријечко-љешанске бригаде на челу свога бригадира г. сердара Н. Кусовца. При изласку из цркве са „Обода“ пуцао је 21 топовски метак, па је г. ком. сердар Јоко Јовићевић позвао присутне у своју кућу гдје је свештеник Мих. Јовићевић напио здравицу за здравље Њеног Величанства Краљице.

Пошто су присутни почашћени од г. сердара Јовићевића отишли су потом на Ријеку, гдје је г. предсједник општине у име грађанства вароши Ријеке упутио телеграфску честитку Њ. В. Краљици Милене, на којој је доносије од стране Њеног Величанства топло захваљено предсједнику и грађанству.

Пошто је упућена телеграфска честитка, пошло се у главну кавану и гостиницу „Обод“, гдје је општина приредила у част Велике Слављенице пиће са богатим закуском, када је, пошто се сјело за приређеном трпезом, предсједник општине г. Краљевић подигао здравицу за здравље Њеног Величанства Краљице Милене, народне мајке, која је здравица

попраћана громким клицањем живиела! Затим је г. бригадир сердар Кусовац напико здравицу за здравље Ђега. Вел. Краља Господара, Цара Јунака, која је здравица попраћена трокатним живиелом!

На оваквој дивној уређеној трпези и дочеку, присутни су при изласку захвалили општини ријечком преко њеног председника.

У вече је било освјетљење вароши, те је тако Ријека на свечан и миран начин овај сретни рођендан наше узвишене Владарке прославила.

Биљежник

— За шефа угарског пресбирора постављен је савјетник одсека Армин Барат.

Код многих енглеских друштава склапају се осигурања за случај одлагања свечаности крунисања. Ради се о врло опасној болести једнога члана царске куће, чија би смрт довела евентуално до одлагања свих свечаности.

— Јапан је затражио од Кине да продаје уговор о Порт Артуру за даљих 100 година. Не пристаје ли на то Кина, даће Јапан одмах ултиматум.

У Министарству је задесила авијацијара Трајке-а из Кила велика несрећа. Неподно се он срушио са својим апаратом из висине од 50 м. Апарат је пао на њега, те га је силно изранило. Сумња се да ће остати жив.

— Банкар Еусебиус Пилда из Картеђија побегао је оставивши 2 милиона дуга. За њим је издана потјерница.

— У Фигарасу (Шпанолска) побунили су се кажњеници. Њих 1000 провалило је из казнице и дано се у бјег. У тај трен враћала се стража са вјекбе. Успјела је један дво кажњеника похватити; остали су се разбјежали.

— Министарство трговине у Угарској биће сада раздијељено тако, да ће се крај њега основати и ново министарство жељезница.

Дневник

Вратио се на Цетиње. Његово Краљ. Височанство Књаз Мирко вратио се онамад на Цетиње.

Краљ Петар у Паризу. Према вијестима из Београда, кроз два дана Краљ Петар се креће на пут у Париз да посјети председника Француске Републике. Краљу Србије спрема се у Паризу сјајан дочек. Краља ће пратити министар иностраних дјела др. Миловановић.

Нови српски посланик. О новом посланику Краљевине Србије на Цетињу г. д-ру Михаилу Гавриловићу „Биоградске Новине“ се овако изражавају: „Г. д-р Гавриловић је наш познати историк и солидан радник на просвјетном и књижевном пољу. И ако је нов човјек у дипломатији, он је и спреман и озбиљан, а доказао је да умије бити и објективан. У нашим данашњим приликама згоднија се личност није могла наћи за заступника Србије на Цетињу.“ Као што биоградски листови јављају, нови посланик долази на Цетиње за који дан.

Важан нов закон у Србији. Данашњи телеграм из Београда гласи, да је Народна Скупштина са 62 противу 58 гласова примила владин законски приједлог да се државни службеници не смију активно мијешати у политику. Логична ће последица тога закона бити та, да чиновници више неће моћи бити бирани за народне посланике. Да је овако нешто учињено прије 29. маја 1903. шта ли би онда рекли о овој мјери они исти, који су је сада донијели!

Најновије из Арбаније. Према јутрошњој телеграфској вијести Корбира, Тургут паша јавља, да очекује долазак нових војничких поткрепљења и ратног материјала из Солуна, па да ће главну акцију отпочети пошто за то добије наредбу из Цариграда. Он мисли, да се истој неће приступити прије доласка Султанова на Косово, да се не би пореметила свечаност његовог дочека!

Правда у Црној Гори. Римски лист „L'Illustrazione Nazionale“ донио је дуг и врло лијепо чланак из пера нашег вриједног писца г. Филипа Добрећића о правди у Црној Гори. Писац са потпуним познавањем предмета описује све фазе, кроз које је дијељење правде пролазило, и на крају чланак завршује овако: „Између многих реформа које су биле установљене у црногорском законодавству без сумње најважније дјело је оно које отвара нову еру у историји црногорског народа и успоставља либерални режим. Њ. В. Краљ Никола I. највишењим концепцијама модерног духа желећи додати лаворима (бојне славе убратам на бојном и књижевном пољу такође) и лавор једног мудрог законодавца, хтједе из своје слободне руке дати свом љубљеном народу устав. Он је живио у Паризу баш за вријеме Наполена III. кад су се сновале модерне идеје друштвене правде и слободе, био је одгојен у либералним појмовима и надахнут ентузијазмом нових идеја. С тога није се чудити ако наш опште љубљени Владар поради томе да његов народ напредује у плодноним установама конституционалног режима. У осталом, и прије него је проглашен устав, политичко уређење Црне Горе није било потпуно асолатистичко. Према је Владар могао радити на своју руку, ипак је он сам себи скраћивао потпуно вршење своје власти. И доиста чешће позивање народних првака на скупове, које је Владар купио око себе, да би се савјетовао с народом, јасно показују како режим у Црној Гори није никад био аутократски. Нико не може порећи да је Црна Гора својим мудрим законодавством и са новим уставним режимом, загарантовала ред, мир и благостање у земљи и плод свега тога је најбољи глас који она данас ужива у свијету, којим се само може дичити.“

Цетињска Читалница. Поднјела скупштина Цетињске Читалнице није се могла одржати сада у недељу пошто није био довољан број чланова. Зато ће се држати у недељу 8. ов. мј. у 10 сати прије подне са оноликим бројем чланова колико их буде дошло. На скупштини ће досадања управа поднјети извјештаје о свом досадашњем раду и стању благајне и биће избор нове управе. Како се сад ради на измјени правила, има изгледа да ће се и измијењена правила поднјети овој скупштини, пошто је још прошле године на скупштини ријешено, да се досадашња правила као застарјела измијене.

Чеси побједници. Сад у недељу била је у Турину интернационална гимнастичка утакмица, на којој су однијели побједу као најбољи гимнастичари Чеси, те су добили и овом приликом прву награду.

Практично предавање. Како смо извјештени, обласни економ у Подгорици г. И. Калуђеровић одржаће у недељу 8. о. мј. прије подне предавање у државном лозном расаднику подгоричком из виноградарства са особитим обзиром на зелено калемљење лоза, који ће се рад изводити практично. Надамо се, да ће виноградар и љубитељи привреде на ово предавање доћи у што већем броју.

Љето у прољеће. Послије дуготрајног ружнога, хладнога и промјенљивог времена од прије три дана добисмо другу крајност — право љето у јеку прољећа. Небо се изведрило као стакло, сунце је жестоко припекло и већ се почињу осјећати тропске врућине, које при-

јатно одмјењују прохладне вечери и ноћи. Изгледа да ће лијепо и топло вријеме дуго потрајати, што би за усјеје и пољске радове било веома корисно. По свима знацима судећи, ова година обећава да ће бити родна.

Продаја у Подгорици. „Цетињски Вјесник“ продаје се на број у књижари г. Коста Станића у Подгорици.

Књижевност

Болести и штеточине винове лозе. Књига II Земљорадничке Библиотеке, написао И. М. Калуђеровић, агроном, већ је изашла и разишла се прегипатницима. Цијена је 70 пара. О овој књижици, биоградски пољопривредни лист „Тежак“ донио је ово.

Г. Иво М. Калуђеровић послао нам је на приказ своју књижицу „Болести и штеточине винове лозе“. У књижици се третирају на врло практичан начин горња питања тако, да она пружа читаву потпуну слику болести и штеточина винове лозе. Нарочито је важно напоменути, да је књига написана кратко и јасно, и да су у њој описане све болести и штеточине, које су најопасније за винову лозу. Појавом ове књијине допуњен је онај мали број књига, које у ишој књижевности постоје по овом важном питању. Књига је велика пет штампаних табака, а цијена јој је 70 п. дин.

Од криптогамских болести опасне су: ондијум, пероноспора, антракноза, трулежница, блан-рот, рот-блан (бијели гниј), омеотина и рак.

Од штеточина: ериноза, филосера, гроздови смотавац, скочац, гуњељ, цигараш, маказар, кљунар, зелена буба и лозов-дрвоточац.

Осим тога описана је и болест жутица (хлораза).

Као што се из предњег види, обухваћене су све болести и штеточине винове лозе, тако, да ће се у овој књижици наћи објашњење за многе штете у винограду, који узрок до сада није био познат широј маси виноградар, или бар не у толикој мјери, у колико им то пружа ова корисна књига.

Обављајући изазак ове књиге, мило нам је што је можемо топло препоручити нашим виноградарима.

Ћ.

Књига се може добити код писца и у књижари г. К. Станића у Подгорици.

Наука и проналасци

Лијек противу влаге. Позната је ствар да код нас има много влажних кућа. Нарочито их има много на Цетињу, где је влага у зидовима толико освојила, да се готово у њима не може становати. Како је влага од врло велике штете по здравље и живот човјечији, то се покушало на разне начине да се влага из зидова уклони, а ни узалудно. Сада дознајемо, да је пронађено средство којим се успешно уклања влага из зидова. То је проналасак инжењерско-техничког пуковника Љубомира Поповића из Србије. Он је пронашао сигуран лијек противу влаге у зидовима и већ га је патентирао у Берлину. Тај свој патент он је уступио једном предузимачу, који је почео с успјехом да отклања влагу из зидова. Ми смо увјерени да ће се свако овим проналаском и код нас да користи, те зато треба да се свако, ко има влажну кућу, а желио би влагу да отклони, нека се

обрати предузимачу Андри Јовановићу, Курсулина ул. бр. 31, Биоград.

Припослано

ИЗЈАВА

којом се Н. Николућ пред судом извинио Александру Матановићу.

Кр. Обласном Суду Цетиње.

У смислу члана 47. закона о штампи, а поводом тужбе Александра Матановића, адвоката с Цетиња, којом истине пред судом, да сам му у чланку „Одговор цетињском сараднику „Штампач“, публикованом у 40. броју „Цетињског Вјесника“ од 19. маја прошле године, као и чланку у 45. броју истог листа од 5. јуна прошле године под насловом: „Изјави г. Новике Николућу“ нанео увреду и клевету, овим преко тога суда изјављујем г. Матановићу:

Да ја ни у једном, нити пак у другом чланку на г. Александру Матановића нијесам циљао, нити ништа ове чланке на њега помишљао, да му какву увреду нанесем; но напротив жалим, што се овакав случај десило, да г. Матановић посумња у садржину мојих чланака, према чему и тражим, да г. Александар Матановић тргне тужбу натраг.

Подносећи Кр. Обласном Суду ову моју изјаву истоме остављам на увиђају, да донесе рјешење: хоће ли се ова изјава публиковати или не.“

Н. Николућ.

Напомена. За ствари под овом рубриком уредништво не одговара ни у ком погледу онако исто као што не одговара за остале огласе.

*) Како је на јавном претресу пред обласним судом на Цетињу дана 26. прошлог мјесеца Александар Матановић примио ово Николућево извјешће и траго тужбу, коју је противу њега био поднио за увреду и клевету штампачу, с условом, да се Николућева изјава штампа, то је обд. суд својим рјешењем од реченог дана број 597—V—1910—69, прекинуо кривичан поступак по овом спору с тиме, да се Николућево извјешће штампа у „Цетињском Вјеснику“ о његовом—Николућевом трошку, и у смислу члана 47. закона о штампи, што се овим и чини. Из обласног суда на Цетињу.

ПОШТАНСКЕ МАРКЕ

Црногорске поштанске марке купује и промјењује

Ј. Бенеш

2—3

Горажда—Босна

НА ЗНАЊЕ

У мојој кројачкој радњи израђујем
официрску униформу

строго по најновијем пропису, са врло умереном ценом, и брзом услугом.

Зато слободан сам препоручити се г. гос. официрима за што већу посјету.

с поштовањем

Јован Ђујишић, кројач.

Цетиње, Катунска ул. бр. 36. 2 5

35—50

НАЈВЕЋА ТВОРИЦА И ТРГОВИНА СРП. ПРАВ. ЦРКВ. УТВАРИ НИКОЛЕ ИВКОВИЋА У НОВОМ САДУ

Позната је да нема конкуренције, у јефтиним ценама, а још мање у савршено доброј изradi црквених утвари, а све ово још надмашује моје огромно

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ

Одежда, литија, неба, барјака, крстова, кандила, полијелеја (ћока), плаштаница, кивота, свећњака, путира, пјетохљебница и икона у свима могућим врстама за цркве, домове и т. д. све што у ову струку спада. Иконостасе израђујем тачно по плану на потпуно задовољство мојих цених муштерија. У плановима имам велики избор.

Свештеничке хаљине израђујем сасвим тачно и добро, то јамчи моја дугогодишња пракса. Шешира, камилаван и појасева имам увек највећи избор.

НАРУЧБИНЕ ВРШИМ ТАЧНО И ОДМАХ

Адреса за писма и наручбе:

Nikola Ivković, Ujvidek (Novi Sad) Ugarska

10 30